

Наталія Марченко

УКРАЇНСЬКІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ЧЕРНЕЧИХ ОРДЕНІВ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

В статті розглядається діяльність українських часописів, які видавали католицькі чернечі ордени в Канаді впродовж другої половини ХХ століття. Окреслюється структура та аналізується тематика публікацій місячників «Світло», «Голос Спасителя» та кварталника «Логос».

Ключові слова: релігійна періодика, Українська греко-католицька церква, чернечі ордени, василіани, редемптористи.

В статье рассматривается деятельность украинских журналов, издаваемых католическими монашескими орденами во второй половине ХХ века. Очерчивается структура и анализируется тематика публикаций изданий «Світло», «Голос Спасителя» и «Логос».

Ключевые слова: религиозная периодика, Украинская греко-католическая церковь, монашеские ордена, василианы, редемптористы.

In the article is discussed the activity of Ukrainian monk orders periodicals in the Canada in the second half of the 20th century. The author highlights the structure of journals «Svitlo», «Redemptory's voice», «Logos» and analyses the subjects of their articles.

Key words: church periodicals, the Greek-Catholic Church, monk orders, Order of Saint Basil the Great, Redemptorists.

Українські часописи Канади є важливим історичним джерелом, в якому висвітлюються усі аспекти суспільно-політичного, релігійного, культурного і просвітницького життя українських громад. Адже періодика це – своєрідний індикатор, який реагує на всі суспільно важливі події часу. Українські періодичні видання не лише інформують, а й виховують читачів, сприяють утвердженню їхньої національної самосвідомості. Вони відіграють важливу роль у становленні церковних громад і національно-культурних осередків, є важливим чинником збереження етнічної, культурної і релігійної ідентичності та відмінності групи, забезпечують продовження існуван-

ня етнічної громади. Довгий час для багатьох українців, які проживали відірвано від рідної землі, преса була чи не єдиною ланкою, що з'єднувала їх з українським світом. Українські часописи відображали генезу етнічних українських громад за океаном, боротьбу різних світоглядів, зберегли на своїх сторінках унікальні повідомлення про тогочасні події і факти.

До питань історії української преси в Північній Америці другої половини ХХ ст. зверталось чимало дослідників, переважно зарубіжних. Перш за все, слід відзначити наукову працю Михайла Боровика [1], в якій комплексно аналізується преса української імміграції в Канаді. Заслужовує на увагу і книга Юрія Тернопільського «Українська преса з перспективи 150-ліття» [8], яка містить статистичні дані про іммігрантську пресу різних років, а також алфавітні списки української періодичної преси багатьох країн, включаючи Канаду і США, короткі нариси про редакторів та авторів іммігрантських видань, матеріали до бібліографічного покажчика публікацій про українську періодику. Післявоєнного періоду української преси торкаються бібліографічні збірники Олександра Фединського [9; 10]. У радянській історіографії українська закордонна періодика до 1990-х рр. практично не досліджувалася.

Із проголошенням незалежної Української держави починають виходити у світ монографії, довідники та наукові публікації про українську діаспору, в яких можна знайти інформацію і про зарубіжну пресу. З'являються дослідження, які стосуються окремих періодичних видань, які друкуються у «Записках» Львівської наукової бібліотеки (ЛНБ) ім. В. Стефаника та «Збірниках праць» Науково-дослідного центру періодики ЛНБ. У 2003 р. вийшла монографія Людмили Сакади [6], присвячена часопису «Український Історик», що є офіційним друкованим органом Українського історичного товариства, яке діє на Заході від 1965 р. та інші праці. Але, на жаль, все ще поза увагою дослідників залишається значний масив періодичних видань діаспори, особливо релігійних.

У даній статті буде зроблено спробу розглянути діяльність українських часописів, які видавали католицькі чернечі ордени в Канаді в другій половині ХХ ст.

Загалом, в досліджуваний період в Канаді діяло 9 монаших чинів та згромаджень: Василіанський чин святого Йосафата (василіани), Чин Найсвятішого Избавителя (редемптористи), Брати Студитського Уставу (студити), Брати християнських Шкіл, згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії (служебниці), згромаджен-

ня Сестер Місіонерок Християнської Любові, згромадження Сестер св. Йосифа, згромадження Братів Облатів Пречистої Діви Марії та згромадження Сестер Облаток Пресвятої і Непорочної Діви Марії. Проте широку видавничу діяльність розгорнули лише два з них: Василіанський чин святого Йосафата та Чин Найсвятішого Ізбавителя.

Василіанський Чин святого Йосафата – католицький монаший орден східного обряду. Він є одним з основних монаших чинів Української греко-католицької церкви. Традиційна назва чину – Чин святого Василя Великого (лат. *Ordo Sancti Basilii Magni*). Офіційною, хоча менш відомою і рідковживаною, є назва, прийнята на одній з Генеральних Капітул Чину в 1931 році для підкреслення ролі святого мученика Йосафата (Кунцевича) у формуванні сучасної моделі василіанського життя.

У Східних Католицьких Церквах існує кілька чинів, які походять з традиції св. Василя Великого: Василіани з Гроттаферати біля Риму в Італії (італогреки), Василіани Найсвятішого Спасителя, Василіани св. Івана Хрестителя (соарити), Василіани-Алепінці – ці три належать до Мелхітської Церкви. Існує також згромадження св. Василя латинського обряду. В Україні відомим є тільки Василіанський Чин св. Йосафата.

Основоположником чину вважається св. Василій Великий (329 – 379), один з найвизначніших отців східної церкви. До сьогодні його Правила разом з іншими аскетичними творами становлять основу Конституцій чину, хоча в понад тисячолітній історії спосіб життя василіанських монахів підлягав певним змінам.

Монаше життя в Україні, в типовій для Сходу формі, своїм корінням сягає часів правління князя Володимира Великого (980 – 1015 рр.), коли в печерах на околицях Києва поселилися перші монахи. До Канади перші Василіанські місіонери прибули 1902 року під проводом о.П.Філяса. Їхніми осередками стали Біверлейк (тепер Мондер) в Альберті, Ростерн у Саскачевані та Вінніпег у Манітобі. З метою пропаганди засад християнської релігії, зміцнення віри та етнічної ідентичності українських іммігрантів, вже в 1906 році на нарадах у Вінніпезі отці василіани вирішили розпочати видавництво власного друкованого органу. Проте через фінансові складнощі це рішення було втілене в життя лише в травні 1938 року, коли в Мондері вийшов перший номер восьмисторінкового газетного двотижневика «Світло». Його засновником і першим редактором був Марко Романович. Оскільки восени 1949 р. друкарню ордену василіан переносять до Торонто, туди ж переїжджає редакція та адміністрація ча-

сопису, «Світло» продовжує виходити вже як ілюстрований журнал. Видання швидко зростало, тепер його об'єм становив 32 сторінки. В 1955 році «Світло» стає місячником, і в такому вигляді друкується й донині. З початком друку журналу в Торонто, в ньому з'явилась англомовна частина – «English supplement», яка займала 2 останні сторінки. В подальші роки виходу часопису об'єм даної частини зростає, а починаючи з 1966 року «Світло» виходить лише українською мовою, для англомовних же читачів отці василіани видають окремий шістнадцятисторінковий місячник під назвою «Life Beacon».

Впродовж існування «Світла» його редагували о. Андрій Трух, о. Іриней Назарко, о. Мелетій Соловій, о. Вернард Дрібненький, о. Ником Свірський. З кінця 1964 року посаду редактора зайняв о. Орест Купранец, який редагував місячник протягом 24-х рр., а його наступником став нинішній редактор «Світла» – о. Василь Цимбалістий.

Часопис «Світло» – зорієнтований на широке аудиторне коло, і головним завданням, яке ставила перед собою його редакція, було формування католицького світогляду читачів. Про сказане свідчить публікація в першому номері часопису, в якій йдеться про його спрямування: «... Це український релігійний часопис в Канаді. ... Він буде головно займатися лише релігійними справами. Його завдання буде виробляти здоровий світогляд, скріпити віру, мораль й так класти або зміцнити основи під справжнє добро й щастя одиниць і цілого українського народу в Канаді. Наш часопис буде подавати слова Божої правди, що містяться в книгах св. Письма, буде викладати правдиву науку віри, обичаїв і красоти...» [7, с. 2]. Публікації в подальших номерах місячника підтверджують дане твердження: «Світло», як зрештою кожний католицький часопис, виробляє у своїх читачів правдиво католицьке розуміння фактів і подій життя особистого, громадського, політичного й релігійного. Воно спростовує людські поняття-розуміння, вироблені-викривлені злою пресою, представляє події згідно з правдою та перепускає їх крізь призму науки Христа і св. Церкви» [5, с. 200].

Тематика статей та рубрики журналу були спрямовані на виконання поставленої мети. Так, в рубриці «Віра й розум» (пізніше вона стала називатись «Сторінка апостольства молитви») друкувались матеріали, присвячені християнській вірі, католицькій догматиці, обрядовості, енциклікам Папи. В неї входила підрубрика «Запити й відповіді» (пізніше – «Багато людей запитує»), в якій публікувались відповіді на запитання читачів. Найчастіше друкувались запитання, які торкались релігійної етики, богослов'я, історії церкви і т.д.

У кожному номері часопису містились художньо-публіцистичні оповідання, легенди, спогади, які в ненав'язливій формі пропагували католицький світогляд та християнську мораль. В 1950-х рр. вони були зібрані в рубриці «З літератури», пізніше друкувались без окремого розділу.

Видання багате на матеріали з історії України, української культури і мистецтва та Греко-католицької церкви (ГКЦ) як в Україні, так і на теренах Північної Америки. На сторінках «Світла» зафіксовані найважливіші події, пов'язані з переслідуванням, нищенням, ліквідацією ГКЦ в Україні, її підпільною діяльністю, відновленням та теперішнім розквітом. Публікації часопису є унікальним джерелом для вивчення історії появи та діяльності Української Католицької Церкви (УКЦ) в Канаді загалом та Василянського чину св. Йосафата зокрема. Особливо інформативними в цьому плані є статті ювілейного характеру, присвячені річницям певної епохальної події в історії УКЦ чи василіан.

Часопис регулярно інформував своїх читачів про релігійні події в Канаді та світі. Цьому слугували рубрики: «На теми дня», «По цілому світу», «Здалека й зблизька», «Огляд преси». Перша з них містила світові новини в сфері релігійного життя, а також некролог. Друга – коротко подавала новини не лише релігійного, а й світського характеру, містила гумористичну колонку. Третя – торкалася новин окремих парафій та їх членів. Вона повідомляла про парафіяльні збори, про ювілеї, одруження парафіян і т. п. Рубрика «Огляд преси» друкувала відгуки інших періодичних видань про релігійні події.

Оскільки одним із завдань місячника було виховання читачів у відповідності з католицьким світоглядом, багато місця в ньому відведено матеріалам, які стосуються релігійної освіти та преси. Крім того, редакція видання подавала рецензії на українські й іншомовні літературні та мистецькі твори, а також повідомляла про книги, які можна придбати у видавництві василіан.

Таким чином, очевидним є той факт, що «Світло» є одним з найкращих католицьких видань в Північній Америці. Воно відігравало важливу роль у пропагуванні католицького віровчення та релігійної етики серед українських поселенців в Канаді, сприяло збереженню їх етнічної, культурної і релігійної ідентичності. Даний часопис виступає важливим історичним джерелом, яке віддзеркалює усі сторони суспільно-релігійного життя українців Північної Америки, містить вагомий матеріал з історії УКЦ.

Василіанський Чин святого Йосафата починаючи з 1936 р. видає ще один часопис під назвою «Проблиск». Друкували його студенти-

схоластики спочатку в м. Грімсбі (Онтаріо), згодом – в м. Мондері (Алта). Першопочатково видання було україномовне, пізніше в ньому з'явилась англomовна частина під назвою «Аврора». Журнал мав освітньо-релігійний характер і був призначений для внутрішнього вжитку. Крім статей на церковно-релігійну тематику часопис містив публікації з української літератури та історії, подавав новини українського релігійного життя в Канаді та Україні, друкував низку статей на теми виховання молоді.

Крім василіан видавничу діяльність в Канаді проводили отці редемптористи. Редемптористами називають членів чернечого чину Найсвятішого Ізбавителя (ЧНІ). Сам термін «редемпторист» походить від латинського «*redemptorist*», що означає Спаситель. Засновано орден у 1732 р. в Неаполі учителем Церкви св. Альфонсом Лігорі. Через 16 р. редемптористи отримали визнання Апостольської Столиці: у 1749 році Папа Бенедикт XIV офіційно затвердив місійну спільноту Чин Найсвятішого Ізбавителя. Оскільки ЧНІ був тісно пов'язаний з єзуїтами і зобов'язував своїх членів вести активну пропаганду католицизму, то свою місіонерську діяльність редемптористи розгорнули спочатку на території ряду країн Європи та Північної Америки, а згодом по всьому світу. На даний час є чотири обряди ЧНІ: латинський, візантійський (або східний), коптійський і сиромалабарський. В Канаді перший дім редемптористів східного обряду богослужіння засновано в 1913 р. в Йорктоні заходами бельгійського священника Ахілла Деляре. Згодом центри діяльності редемптористів з'являються в Айтуні, Робліні, Торонто, Медовейлі, Вінніпезі. В США існують доми редемптористів у Ньюарку та Вашингтоні. Впродовж другої половини ХХ ст. ЧНІ видавав два часописи – місячник «Голос Спасителя» та кварталник «Логос».

Місячник «Голос Спасителя» був двомовним – половину його займали україномовні публікації, решту – англomовні. Друкувався він в канадському місті Йорктон, провінції Саскачеван у видавництві «Голосу Спасителя». Часопис почав виходити у 1923 р. під назвою «Голос Ізбавителя». З ряду причин його видавництво було припинене упродовж 1928 – 1933 рр. Редагували часопис отці Йосип (1923 – 1926 рр.) та Іван (1926 – 1928 рр.) Бали. Саме останній відновив це видання в 1933 році під новою назвою. Згодом редагуванням місячника займаються отці Микола Коп'яківський, Степан Бахталовський і – в 1940 – 1947 рр. – Йосип Корба. З 1947 року редактором часопису став отець Михайло Щудло, який редагував до 1979 р. весь журнал, а надалі – його україномовну частину. Редагування англomовної

частини видання з 1979 р. переходить під оруду о. Леона Ратушняка. Довгий час, починаючи з 1958 р., співредактором місячника працював о. Роман Хом'як. Посаду президента з 1979 року обіймав о. Михайло Бздель, якого у вересні 1984 р. змінив о. Юрій Перейда.

Оскільки «Голос Спасителя» був друкованим органом Чину Найсвятішого Ізбавителя в Канаді, то авторами публікацій видання були переважно отці редемптористи. Постійно публікувалися статті ченців – В. Маланчука, М. Коп'яківського, Б. Куриласа, Р. Хом'яка, М. Щудла, С. Шавеля, М. Перетятка, П. Малюги, М. Гринчишина, Л. Ратушняка, С. Іжика та ін.

Місячник «Голос Спасителя», як і василіанське «Світло», був зорієнтований на широке аудиторне коло, їх можна назвати журналами для сімейного читання, в цьому полягає причина тематико-структурної подібності цих видань.

Так, рубриці «Здалека й зблизька» місячника «Світло» відповідає рубрика «З листів до редакції» «Голоса Спасителя», в якій друкувалися важливі уривки з листів читачів, подяки за вислухані молитви, пожертвування в різні фонди української католицької церкви. Ця рубрика містила також короткі матеріали українською або англійською мовами про періодичні та неперіодичні католицькі видання, ювілейні відпусти, ювілеї та похорони канадських українців, події в Україні. Рубрика виконувала функцію об'єднуючої ланки, згуртовуючи українців закордоном, і задовольняючи їх потребу у спілкуванні. Чим більшою була ця потреба, тим більше місця відводилося рубриці на сторінках журналу. З ростом процесів асиміляції, які дедалі більше торкалися нових поколінь українців, з втратою останніми інтересу до організованого життя громади відпадала гостра необхідність спілкування на сторінках журналу. Отже, з роками матеріалів рубрики ставало дедалі менше, а з 1958 р. вони почали друкуватись окремим додатком, який поміщався на двох аркушах.

Ще однією рубрикою, яка підтримувала зворотній зв'язок редакції з читачами часопису, була «Хотів би ти знати» (аналог рубрики «Запити й відповіді» василіанського «Світла»). В ній публікувались відповіді на запитання читачів. Паралельно існував ще й англomовний варіант даної рубрики під назвою «I'd like to know».

По сторінках видання була «розкидана» без рубрик довідкова інформація історичного характеру. Також існували рубрики «Смішвинки» (містила жарти, пов'язані з побутом українських емігрантів та життям в радянському суспільстві) та «Приказки» (подавались українські прислів'я та приказки). Оголошення, як і в місяч-

нику «Світло», розміщувались переважно на останніх обкладинках, або ж в рубриці «З листів до редакції». Часто на зовнішній стороні останньої обкладинки друкувалася інформація про книги, які можна було замовити в адміністрації «Голосу Спасителя».

Щомісяця часопис подавав молитви для священства, благословенні св. Отцем, у рубриках «Місячне намірення для апостольства» та «Apostleship of prayer» (з 1981 р.). Видання постійно публікувало статті, присвячені богословській тематиці, церковній обрядовості, тлумаченню Євангелія тощо. Друкувалась інформація з історії християнства й інших світових релігій. Зокрема, чимало матеріалів присвячено історії протестантських сект, католицьких орденів, біографіям святих. Чільне місце в часописі посідали статті релігійно-морального змісту, спрямовані на виховання дітей та молоді, на формування в них української ментальності з обов'язковим поєднанням двох начал – національного та релігійного.

Не раз знаходили відгук на сторінках місячника проблеми, які турбували католицькі керівні кола, зокрема такі, як об'єднання Східної та Західної християнських церков, стан церкви в сучасному світі і т.д. Редакція «Голосу Спасителя» знайомила своїх читачів з суспільно-громадським життям української діаспори, зокрема значна увага приділялась культурно-мистецьким подіям. Оскільки читачами часопису були переважно українські емігранти, які живо цікавились життям на рідній землі, видання постійно друкувало інформацію про події в Україні, матеріали з української історії та культури.

З роками англomовна частина місячника ставала змістовнішою і структурованішою. Все більше матеріалів, які раніше друкувались українською мовою, ставали англomовними. В англomовній частині видання з'являлися нові рубрики. Зокрема, з 1962 року виходила орієнтована на молодь рубрика «My prickly problem», в якій обговорювались проблеми інтимно-особистісного характеру в руслі релігійної етики. Вів рубрику редактор україномовної частини журналу о. М. Щудло. Моральне виховання було метою ще однієї англomовної рубрики, яка містила художні есе і називалась «Be my witnesses». Рубрика, яку вів генеральний секретар Центрального Комітету Ювілею Тисячоліття Хрищення* Руси-України о. М. Гринчишин, була присвячена тисячоліттю хрещення Київської Русі і носила назву «Millennium of Faith». В 1980-х рр. з'явилась рубрика «Comment Column», яка наповнювалась цікавою інформацією релігійного характеру, та дитяча сторінка. З усього видно, що англomовна части-

* Вірогідно, написання назви походить від імені Христа.

на часопису була орієнтована на молоде покоління канадських українців, яке не надто добре володіло рідною мовою і легко піддавалось асиміляційним процесам.

Впродовж усіх років існування видання його редактори закликали українців читати «добру католицьку пресу». Статті з красномовними заголовками «Важність преси»[2, с. 1-2], «Importance of Catholic Press»[12, с. 41-43], «Могутність преси»[4, 37-38], «Важливість і могутність преси»[11, с. 18-20] та ін. підкреслюють вплив преси на суспільне і особисте життя читачів та її роль у формуванні та збереженні української і католицької самосвідомості.

Хвилювало авторів часопису і питання релігійної освіти українців Канади. Оскільки видавали місячник отці редемптористи, то, природно, що в ньому здебільшого друкувалися матеріали, в яких йшлося про духовні освітні заклади цього ордену, такі як Колегія Св. Володимира в Роблені, Колегія Св. Йосифа в Йорктоні та ін.

Чимало публікацій, які друкувалися в місячнику «Голос Спасителя», було присвячено тогочасному релігійному життю української діаспори. Сюди відносяться статті, які описували епохальні події в історії УКЦ в Канаді та США, а також повідомлення про церковне життя українських громад окремих міст і селищ. Впродовж усього досліджуваного періоду «Голос Спасителя» постійно публікував інформацію про різні католицькі організації та об'єднання, з'їзди та конгреси, які ними проводилися, а також вміщував статті біографічного характеру, які можуть бути використані під час дослідження життя та діяльності тієї чи іншої особистості.

На відміну від «Голоса Спасителя», кварталник «Логос», який теж видавали отці редемптористи, був розрахований на освічену та досить вимогливу аудиторію богословів та науковців. З'явилося видання в 1950 році в м. Торонто, з 1956 року воно виходить в канадському м. Йорктон, провінція Саскачеван. Видавала журнал Колегія Професорів Духовної Семінарії Ордену Отців Редемптористів. Про спрямування та завдання часопису сказано в статті «Від Редакції», яка була розміщена в його першому номері: «Перед нашими читачами перше число богословського кварталника «Логос». Це періодик призначений для українського католицького духовенства в Канаді, Америці й інших краях. Його завдання інформувати своїх читачів про актуальні питання з ділянки богословських наук та душипастирського життя. Різні, отже, сучасні проблеми з Догматики Моральної, Святого Письма, Історії Церкви, Літургії, Патрології, Аскези, Містики, Філософії, Християнської Археології, Католицької Акції і дотич-

них ділянок знайдуть на його сторінках своє місце й те висвітлення, що дають його нині компетентні дисципліни. Бажання його ініціаторів є допомогти, по змозі своїх сил, нашим Отцям духовним вдержати все живим, а то й побільшити, їхнє зацікавлення богословськими науками, щоб могли в цей спосіб все досконаліше реалізувати той ідеал, що його начеркнув Христос своїм апостолам, коли сказав: «Ви є світло світу»[3, 3].

Засновником і редактором журналу був перший митрополит УКЦ в Канаді Максим Германюк. Пізніше кварталник редагували Володимир Маланчук (єпископ УКЦ у Франції), Михайло Гринчишин, Степан Шавель. Про високий науковий рівень часопису говорить його авторський склад. Квартальник постійно друкує праці таких відомих науковців, літературознавців, журналістів та громадських діячів, як Микола Андрусак, Євген Вертипорох, Володимир Дорошенко, Олександр Домбровський, Григорій Лужницький, Ісидор Нагаєвський, Іриней Назарко, Олександр Оглоблин, Микола Чубатий та ін.

Загалом редакція передбачила структуру, якої намагалась дотримуватись впродовж всього періоду виходу часопису. Постійними були три рубрики видання: «Вибрані питання», «Хроніка» та «Рецензії». Перша з них вміщувала різного роду звернення, промови та енцикліки глави католицької церкви, а також публікації з проблем моралі та релігійної етики. Крім того рубрика друкувала критичні зауваження авторів часопису на релігійні видання. В 1960 р. в ній з'явилися матеріали, присвячені історії української еміграції в Канаді. Рубрика «Хроніка» подавала інформацію про найважливіші події в житті української діаспори Америки та Західної Європи, та діяльність Греко-католицької церкви. В третій рубриці публікувались рецензії на тогочасні релігійні та наукові видання. На останніх сторінках кварталник вміщував інформацію про книги, які можна було замовити в адміністрації «Голосу Спасителя». Кожний номер журналу доповнювався «Гомілетичним додатком», в якому друкувались молитви, проповіді, літургія, уривки з Євангеліїв і т.п.

Оскільки «Логос» був богословським виданням, чільне місце на його сторінках займали матеріали теологічного характеру. Читачі часопису отримували широкую різнобічну інформацію з питань світоглядних підвалин католицизму, його догматики, обрядовості, канонів.

На сторінках кварталника друкувалося багато історичних матеріалів. Зокрема, знаходимо низку публікацій, присвячених давній історії України та її історії доби Київської Русі, авторами яких є такі відомі історики, як І. Нагаєвський, М.Андрусак, І.Назарко. Левова

частка цих розвідок належить публікаціям з історії християнської церкви різних періодів її існування.

На шпальтах «Логосу» чимало місця було відведено матеріалам культурологічного, літературознавчого та мистецького характеру. Наукові статті даної тематики не лише знайомили аудиторію з досвідом минулого України, а ще раз підкреслювали думку про те, що саме релігія і художня творчість у тісному взаємозв'язку можуть служити морально-духовному відродженню нації та її консолідації. Журнал не обминув увагою і філософську проблематику. Це цілком зрозуміло, якщо брати до уваги той факт, що духовництво пильно стежило за всіма подіями в суспільно-громадському житті. Проте філософські публікації мали чітку смислову парадигму: філософсько-теоретичне осмислення проблем на сторінках квартальника відбувалося лише з суспільно-християнських позицій.

Загалом тематика та зміст багатьох статей видань «Логосу» та «Голосу Спасителя» є часто подібними. Але в першому часописі ідея, явище суспільного життя чи релігійна проблема розглядалися на вищому, науковому рівні. Усім матеріалам надавався вигляд об'єктивності та неупередженості, аудиторію заохочували до роздумів та розвитку власних думок. В «Голосі Спасителя» ця ж проблематика подавалася спрощено, в статтях загострювалися пропагандистські моменти, посилювалася роль тенденційних доведень.

Отже, як показує здійснений аналіз, видання чернечих орденів в Канаді друкували матеріали як релігійно-теоретичного, так й історичного змісту. Зокрема, публікації журналів охоплювали широке коло питань, пов'язаних з богослов'ям, тлумаченням Євангелій, релігійною етикою. Чисельними були статті, присвячені християнському вихованню, завданням яких було формування національно-релігійної ідентичності у читачів. Видання пропагували не тільки засади християнської релігії, але й сприяли утвердженню рідної мови, виховували патріотичні почуття й у такий спосіб сприяли піднесенню національної свідомості українців.

Часописи не оминули жодної вагомої події в релігійному житті українських католицьких громад Канади та США. Тому матеріали, присвячені даній тематиці, мають неабияку цінність для всебічного вивчення історії суспільно-релігійного життя української діаспори Північної Америки. Оцінюючи в цілому інформативне значення видань, слід підкреслити, що вміщені на їх сторінках матеріали, безсумнівно представляють інтерес для дослідників, несучи в собі вагомий пізнавальний потенціал як при дослідженні питань історії релі-

гійного життя української діаспори Північної Америки загалом, так і при вивченні історії чернечих чинів в Канаді зокрема.

Джерела та література:

1. Боровик М. Українсько-канадська преса та її значення для української меншини в Канаді / М. Боровик. – Мюнхен: УВУ, 1977. – 341 с.
2. Важність преси // Голос Спасителя. – 1952. – жовтень. – С. 1 – 2.
3. Логос: богословський кварталник / засн. Колегія Професорів Духовної Семінарії Ордену Отців Редемптористів. – Торонто, 1950. – Кн. 1. – січень-березень. – С. 3.
4. Назарко І. Могутність преси / І. Назарко // Голос Спасителя. – 1957. – квітень. – С. 37 – 38.
5. Назарко І. На срібний ювілей «Світла» / І. Назарко // Світло: катол. журн. для укр. народу / засн. Василіянський чин св. Йосафата. – 1963. – травень. – С. 200.
6. Сакада Л. «Український історик»: Генеза, тематика, постаті: моногр. / Л. Сакада. – Нью-Йорк; К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 328 с.
7. Світло: катол. журн. для укр. народу / засн. Василіянський чин св. Йосафата. – Мондер, 1938. – травень. – С. 2.
8. Тернопільський Ю. Українська преса з перспективи 150-ліття / Ю. Тернопільський. – Джерсі-Сіті: В-во М. П. Коця, 1974. – 176 с.
9. Фединський О. Бібліографічний показник української преси поза межами України: Р. 3/4: за 1968 – 1969 / О. Фединський. – Клівленд; Огайо, 1970. – 64 с.
10. Фединський О. Бібліографічний показник української преси поза межами України: Р. 7/9 за 1972 – 1974 / О. Фединський. – Клівленд; Огайо, 1975. – 84 с.
11. Щудло М. Важливість і могутність преси / М. Щудло // Голос Спасителя. – 1981. – лютий. – С. 18 – 20.
12. Importance of Catholic Press // Голос Спасителя. – 1957. – січень. – С. 41 – 43.